

Regleringar av fiske

Som fisketillsynsman har man många regler att hålla reda på och som ska tillsynas. I Sverige finns det tre olika nivåer av statliga regler. I grunden finns det lagar vilka stiftas genom beslut av riksdagen som är det högsta beslutande organet i Sverige. I lagstiftningen står ofta att regeringen får besluta om ytterligare regler som är mer detaljerade. Dessa kallas förordningar. Vid sidan av förordningar så kan även lagstiftningen ge regeringen möjlighet att utse myndigheter som kan utfärda föreskrifter. Dessa föreskrifter är oftast detaljregleringar inom ett specialområde, som till exempel fiske, och gäller inte sällan för ett visst geografiskt område, exempelvis Östersjön, eller andra områden med i huvudsak frifiskerätt. På enskilt vatten har dessutom fiskerättsägarna rätt att stifta fiskeregler.

Fiskelagen

Grunden för de bestämmelser som finns kring fisket återfinns i Fiskelagen (förkortas FL). Fiskelagen drar upp de huvudsakliga riktlinjerna för fiske inom Sveriges sjöterritorium och Sveriges ekonomiska zon. I denna lag definieras begrepp kring fisk och fiske m m, vilket genomgått under flik 1. Här regleras även vem som får fiska var, vilket gått igenom under flik 2.

Förutom detta så finns det övergripande regler för själva fiskets bedrivande i FL. Till dessa regler hör bestämmelser om fiskådra, om förhållandena inbördes mellan fiskande, bestämmelser om att använda annans strand, bestämmelser kring vanskötsel av fiske samt bestämmelser om fredningszoner inom Torneälvs fiskeområde.

Fiskådra

Fiskådra, eller kungsådra som det också kallas är en urgammal bestämmelse som gör gällande att man inte får stänga av fiskens vandringsvägar i

syfte att fånga fisken, utan den ska ha chans att vandra förbi. Ursprunget till denna lag kom av att man inte skulle hindra fisken att vandra till andra som också drog nytta av den resurs som fisken var för naturahushållningen i gamla tider. En fiskerättsägare som hade rätt att fiska långt ned i en älv eller å skulle lätt kunna stänga av vattendraget så att de som bodde längre upp efter vattnet inte skulle kunna få någon fisk alls. Denna bestämmelse har följt med under historiens lopp och idag regleras (FL 17-18 §§) att i varje gren av ett vattendrag eller sund där fisken har sin gång ska det finnas en fiskådra i det djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Fiskådran sträcker sig sedan vidare där vattendragen har sitt inlopp eller mynning, samt vid sundens ändpunkter, med oförändrad bredd vidare tre hundra meter ut i det djupaste vattnet. För vissa fall kan länsstyrelsen besluta om att

fiskådran ska gå i en annan del av vattnet.

I eller vid fiskådran får fiskeredskap eller något annat som kan hindra fiskens vandring inte sättas ut i syfte att hindra fisken att vandra. Även detta kan länsstyrelsen besluta om undantag för.

Inbördes förhållande mellan de fiskanden

Hur man betar sig mot andra handlar först och främst om sunt förnuft. Dock regleras förhållandet mellan fiskande inbördes i fiskelagen (25-26 §§) och man slår först och främst fast att den som fiskar ska visa hänsyn till andra som vistas i området och att fiske ska bedrivas så att andra som fiskar inte hindras i onödan.

Om fler personer vill fiska på samma plats och det inte kan ske samtidigt så får de fiska i den ordning som de kom till platsen. När sedan den eller de som fiskat avslutar fisket så får inget lämnas kvar som kan hindra andra fiskanden. Man får således inte lämna kvar käppar eller annat som använts för att fästa redskap vid. Man får heller inte lämna kvar flöten, kulor, vakare

eller liknande i vattnet medans man tar hem och vittjar nät i syfte att uppehålla den platsen.

Det är även reglerat hur man får använda sina redskap och fiskelagen säger att det egna fiskeredskapet ska användas så att det inte snärjs ihop med andras redskap. Man får heller inte i vatten där var och en har rätt att fiska, bedriva fiske närmare vattenbruksanläggning (fiskodling etc) och fast redskap än 100 meter om redskapet eller anläggningen är utmärkt på rätt sätt (se nedan).

Användande av annans strand

I vissa fall får man använda annans strand för att kunna fiska (27 §). Om det behövs för fisket och kan ske utan olägenhet för den som innehar stranden så får den som fiskar tillfälligt använda någon annans strand och vattenområde för att dra upp eller göra fast båt eller redskap. För yrkesfiskare som fiskar utan stöd av enskild rätt gäller samma sak, men för dem krävs det inte att det kan ske utan olägenhet bara ersättning betalas för eventuell skada och intrång.

Förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen

Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (förkortat Ff) innehåller regeringens förtydliganden av fiskelagen. Man reglerar dels mer specifikt vilka myndigheter som får ge dispenser, tillstånd och undantag för olika slags fiske och fiskeverksamheter och man reglerar även vilka redskap som får användas. Nedan görs en översyn av vilka regler som gäller.

Skyddade arter

Enligt förordningens 5 § anges det att det är förbjudet att fiska mal och flodpärlmussla samt sådana arter av fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) har markerats med N. Att en art har markerats med bokstaven N i artskyddsförordningen innebär att den kräver ett noggrant skydd enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Till de arter som är markerade med N hör bl a tjockskalig målarmussla.

Förbjudna fiskemetoder

I förordningens 6 § bestäms vilka redskap man ej får använda för fiske. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen eller Havs- och vattenmyndigheten fiska med gift, sprängämnen eller andra bedövande och dödande ämnen, elektrisk ström, skjutvapen och andra redskap som fisken kan spetsas med. Dock är det tillåtet att fiska med ålsax vars tänder är högst sex millimeter och man får även använda huggkrok för att bärga fisk som fångats med andra redskap.

Det är vidare reglerat att hummer och krabba inte får fångas vid dykning.

Man får heller inte bedriva fiske efter fisk, och vattenlevande kräft- eller blötdjur som är markerade med N och F i artskyddsförordningen med redskap som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinner

Att fiska med elektricitet är förbjudet om man inte har fått särskilt tillstånd från Länsstyrelsen.

eller utsätts för en allvarlig störning.

Att en art är markerad med F i artskyddsförordningen innebär att den är av sådant intresse för EU att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder vilket kan innebära att EU:s medlemsstater upprättat förvaltningsplaner för arterna.

Märkning och utmärkning av fiskeredskap

Märkning och utmärkning av fiskeredskap regleras närmare längre ner. Dock reglerar förordningen att märkning av redskap som används vid fiske och fiskesump ska göras så att det framgår vem som använder redskapet eller sumpen (15 §). Det ska även framgå om användaren är yrkes- eller fritidsfiskare samt om fisket sker med stöd av enskild rätt eller ej.

Regler kring kräftpest

I förordningen regleras även hur man ska hindra spridning av kräftpest. Den grundläggande reglen för detta återfinns i 2 kap 9 § som säger att det är förbjudet att utan föregående desinfektering använda redskap för kräftfiske i ett vatten om redskapet använts för fiske i ett annat vatten. Man får heller inte förvara eller kasta kräftor eller

delar av kräftor i ett annat vatten än där de fångats och man får heller inte rengöra emballage (hinkar, baljor etc) i vilket kräftor förvarats i i ett annat vatten än där de fångats.

Länsstyrelserna får även, i syfte att hindra spridning av kräftpest, förklara ett område som kräftpestsmittat (2 kap 10 §). I ett sådant område är det förbjudet att förutom att fånga kräftor, även att saluhålla, sälja, köpa eller transportera okokta kräftor. Det är heller inte tillåtet att i ett sådant område använda fisk som betesfisk i ett annat vatten än där den fångats (2 kap 11 §).

Fiskeredskap, båtar, maskiner eller andra föremål som använts i ett område som förklarats som kräftpestsmittat får inte transporteras till någon annan sjö eller vattendrag inom eller utanför området utan att först desinfekteras.

Länsstyrelserna kan även besluta om att ett visst område skall vara skyddsområde för flodkräfta. I ett sådant område är det förbjudet att:

1. saluhålla, sälja, köpa eller transportera okokta kräftor som inte härrör från området,
2. använda fisk som betesfisk i ett annat vatten än det där den fångats,

3. utan föregående desinfektering använda fiskeredskap, båtar, maskiner eller andra föremål som har använts i vatten utanför området,
4. plantera ut signalkräfter.

Länsstyrelsen kan dock besluta om undantag från dessa förbud om det inte behövs för att hindra smittspridning (2 kap 11 §).

Utplantering av fisk kräver tillstånd från fiskerättsägarna och länsstyrelsen.

Utplantering av fisk

För att få plantera ut fisk eller flytta den från ett vatten till ett annat krävs det tillstånd av länsstyrelsen (2 kap 16 §). Länsstyrelsen kan, när de beviljar tillstånd till utplantering eller flyttning av fisk, villkora detta. Vanligt är att man villkorar sådana beslut med att intrång ej får ske i enskild

rätt, det vill säga att den som vill plantera ut fisk i ett vatten också har tillstånd från fiskerättsägarna (fiskevårdsområdesföreningen, samfällighetsföreningen eller den enskilda fiskerättsägaren). Det är vanligt att beslutet villkoras med att fisken som planteras ut ska ha en viss hälso-status. Detta gör man för att minska risken att sprida smittsamma sjukdomar till naturvatten. För att säkerställa att fiskhälsan på den fisk som planteras ut är god så har Jordbruksverket ett hälsokontrollprogram som fiskodlarna ska följa. Länsstyrelserna får heller inte ge tillstånd till utsättning av fisk om det finns risk för spridning av smittsam sjukdom (2 kap 16 §). Det är således viktigt att den som vill plantera ut fisk begär tillstånd av länsstyrelsen samt kollar med den fiskodling man vill köpa fisk ifrån så att det är kontrollerad enligt de villkor som ställs upp både av havs- och vattenmyndigheten) och av länsstyrelserna (lyssna med länsstyrelsens fiskeansvarige innan utplantering). Att sakna tillstånd till utplantering är således ett brott och man skall även ha i beaktande att det till exempel räknas som ett brott att släppa ut levande betesfisk i ett annat vatten än där de fångades. Så det är inte bara de vanliga fiskevårdsområdes utplanteringarna som räknas in under denna paragraf.

Närmare regler kring utplantering och flyttning av fisk återfinns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrift som de tog över från det nu nedlagda Fiskeriverket och som heter Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar.

Myndighetsföreskrifter

I övrigt kan Havs- och vattenmyndigheten genom sina myndighetsföreskrifter reglera fiskets bedrivande eller begränsa detsamma med avseende på vilken fisk som fångas, vilka fiskemetoder som får användas och vilka regler som skall gälla inom ett visst område. Dessa föreskrifter gäller dock bara i havet och i de fem stora sjöarna upp till första definitiva vandringshindret.

Fiskeriverkets föreskrift om fisket i Skagerack, Kattegatt och Östersjön

Fisket i havet regleras i Fiskeriverkets före-

skrift (2004:36) om fisket i Skagerack, Kattegatt och Östersjön.

Dessa föreskrifter är omfattande och reglerar fisket i havsområdena inom Sveriges sjöterritorium och Sveriges ekonomiska zon. De motsvarar föreskrifterna om fisket i sötvattensområdena och dess upplägg är liknande med att de har olika kapitel för olika typer av fiske samt egna kapitel för varje vattenområde. I dessa föreskrifter regleras även fiske i förhållande till andra länder. Men i övrigt finns det fredningstider, fredade

arter, bestämmelser om fångstredskap med mera.

I föreskrifterna regleras även vilket fiske som kräver tillstånd och av vem tillstånd ska ges. Havs- och vattenmyndigheten har till exempel meddelat föreskrifter om att länsstyrelsen ska besluta om fasta redskap som i någon del är djupare än en och enhalv meter.

I föreskrifterna reglerar man även vilka redskap och hur många som man får använda i vatten där fisket är fritt för var och en, det vill säga allmänt vatten och vatten med olika slags frifiskerätt, när man inte fiskar med stöd av enskild rätt. De rörliga redskap som är tillåtna att använda är endast nät, långrev, ryssja, bur, handredskap och håv. Det maximala antalet redskap som får användas återfinns i nedanstående tabell.

Maximalt antal redskap som får användas på allmänt vatten och vatten med frifiskerätt. Vissa undantag finns.

Redskap	Begränsning
Nät	Max 6 redskap får användas samtidigt, dock maximalt 180 meter.
Långrev	Max 6 redskap får användas samtidigt, dock maximalt 100 krok per långrev.
Ryssja	Max 6 redskap får användas samtidigt.
Bur	Maximalt 6 stycken redskap. Dock får maximalt 14 stycken hummertinor användas samtidigt.

Fiskeriverkets föreskrifter om fisket i sötvattensområdena

Fiskeriverkets föreskrift (2004:37) om fisket i sötvattensområdena motsvarar föreskrifterna för havet, men här regleras fisket i de fem stora sjöarna och vattendragen som mynnar i dessa samt i havet upp till första definitiva vandringshindret.

Även denna föreskrift har Havs- och vattenmyndigheten ärvt efter Fiskeriverket och man hittar i stort sett samma regler som i föreskriften för havet, men i denna är reglerna uppdelade efter de olika sötvatten, exempelvis finns fiskeregler med minimimått och liknande för var och en av de stora sjöarna med tillrinnande vattendrag samt samma regler för de i havet mynnande åarna och älvarna.

Fiskeriverkets föreskrifter om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar är en av de föreskrifter som havs- och vattenmyndigheten har ärvt ifrån

Fiskeriverket och den reglerar när och hur fisk får flyttas och planteras ut. Här regleras bland annat för vilka fiskarter och stammar man kan få tillstånd till utplantering av, samt under vilka förutsättningar dessa får planteras ut.

I denna föreskrift regleras även vilka fisksjukdomar som fisken ska vara kontrollerad för och frisk från för att få sättas ut. Den fisk som sätts ut ska även vara kliniskt frisk vid utsättningstillfället.

Med smittsamma sjukdomar avses av EU beslutade sjukdomar vilka återfinns i bilagan till föreskriften. Till de sjukdomarna hör exempelvis koiherpes som är vanlig på olagligt från utlandet till Sverige införd karp och vit pricksjuka, vilken kan finnas på bland annat okokta räkor. Dessa fisksjukdomar skulle kunna medföra synnerligen allvarliga konsekvenser för fisk och kräfter om den kom in i landet.

Sverige har idag ett bra smittskyddsläge och dessa regleringar syftar till att behålla det.

Fiskeriverkets föreskrifter om märkning och utmärkning av fiskeredskap

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 1994:14) om

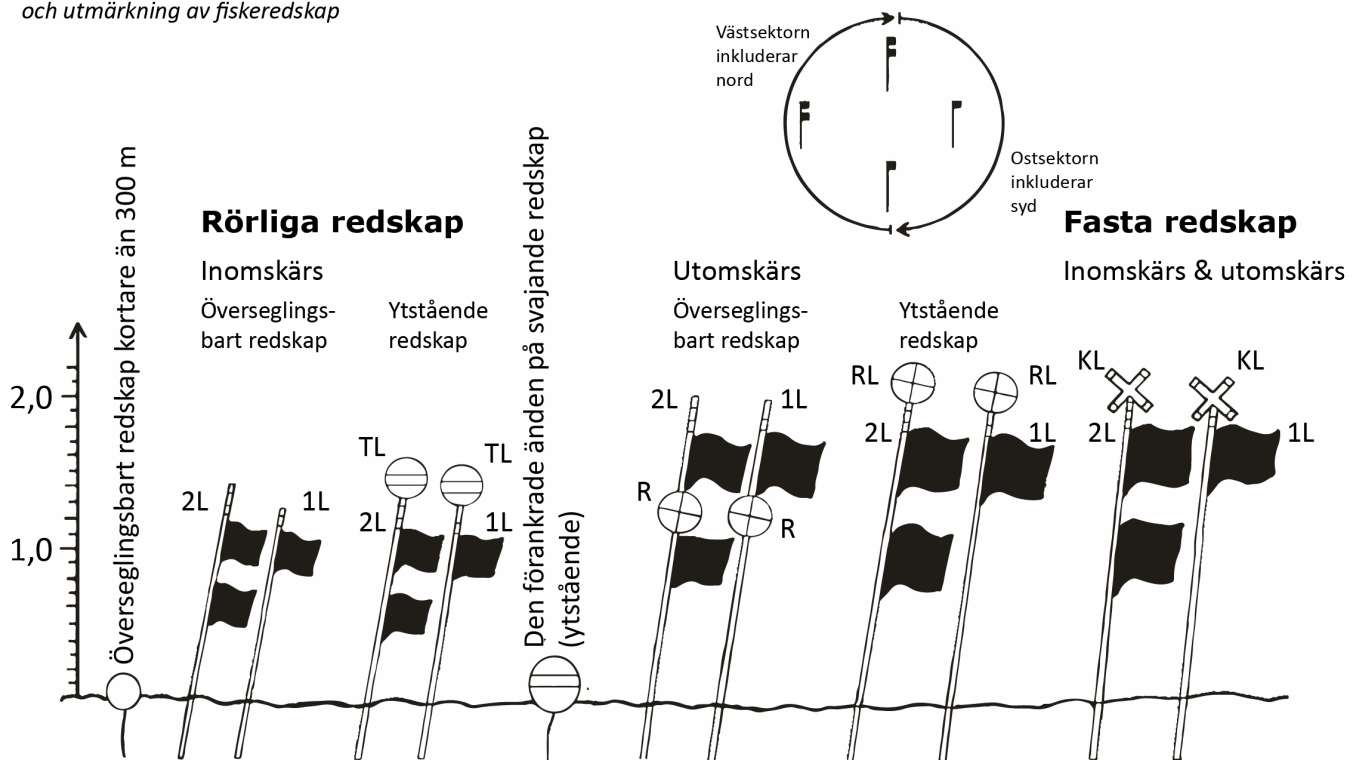

märkning och utmärkning av fiskeredskap kompletterar reglerna i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen i fråga om hur fiskeredskap ska märkas ut inom Sveriges ekonomiska zon och territorialhav samt i inre vatten vid kusterna och i sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Dessa föreskrifter gäller dock inte vid fiske från is. I figuren nedan visas hur redskap av olika slag ska vara utmärkt.

Vänster: Foto av utmärkt fast redskap med flagga och gult toppkryss. Nedan: Beskrivning av olika utmärkningar av fiskeredskap.

De vanligaste typerna av utmärkningar och vilken typ av redskap de utmärker

Figur: Fiskeriverkets föreskrift (1994:14) om märkning och utmärkning av fiskeredskap

Förkortningar: L=Gul ljusreflex; T=Toppklot (med ljusreflex) på ytstående redskap (kan vara klotformad radarreflektor); R=Radarreflektor; RL=Radarreflektor med ljusreflex; KL=Kryss med ljusreflexer i ytterändarna.

Övriga föreskrifter

Förutom dessa finns det även regler som gäller för en viss tid, t ex kan Havs- och vattenmyndigheten utfärda förbud för visst fiske i ett visst vattenområde för en viss tid etc. Man har exempelvis utfärdat förbud mot torskfiske under del av år i Kattegatt och ändring av fiskekvoter i vissa områden. Dessa regler gäller sällan "vanliga" fisketillsynsmän utan används framförallt av statliga myndigheter i sin kontroll av yrkesfisket.

Övriga regleringar av fiske

Förutom att staten reglerar fisket så kan fiskerättsägarna på enskilt vatten sätta upp egna regler för det fiske som de förfogar över. Inte minst skriver fiskevårdsområdesföreningar, fiskeklubbar och andra som upplåter fiske till andra regler för hur detta fiske ska bedrivas. Dessa fiskeregler får inte bryta mot lagar, förordningar eller föreskrifter. Dock får de vara strängare än statens regler, men aldrig mildare. Exempelvis så kan fiskerättsägarna sätta ett högre minimimått

än det som staten satt upp. Fiskevårdsområdesföreningar har dessutom möjlighet att bestämma att de ska ta ut kontrollavgift av de som bryter mot av föreningen fastställda fiskeregler. I övriga fall så handlar regelbrotten om avtalsövertredelse. Mer om detta i flik 6.

I enskilt vattenbestämmer i huvudsak fiskerättsägarna över upplåtelser och fiskeregler. I vissa områden kan även myndigheterna ha rätt att utfärda fiskeregler.

Vanliga frågor

Vilka lagar bör man ha koll på som fisketillsynsman?

Man ska givetvis ha insikt i all svensk lagstiftning och ingen kan hävda att man inte visste om en lag om man blir anklagad för att bryta mot den. Men i praktiken så är det svårt att kunna alla lagar och oftast brukar sunt förnuft räcka långt. Dock bör man som fisketillsynsman ha extra bra koll på nedanstående lagstiftningar:

- Fiskelag (1993:787)
- Lag (1981:533) om fiskevårdsområden
- Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen
- Artskyddsförordningen (2007:845)
- Fiskeriverkets föreskrifter (2004:36) om fisket i Skagerack, Kattegatt och Östersjön
- Fiskeriverkets föreskrifter (2004:37) om fisket

i sötvattensområdena

- Fiskeriverkets föreskrifter (1994:14) om märkning och utmärkning av fiskeredskap.

När man tillsynar är det nödvändigt att man har en bra uppfattning om vad som regleras i dessa författningar. Men sen kanske man inte kan alla i detalj. det är då bra att ha dessa med sig ut i fält så man kan kolla upp det man är osäker på.

Ska alla redskap vara utmärkta enligt HaV:s föreskrifter?

Reglerna om utmärkning och märkning av fiskeredskap gäller inte för alla vatten utan enbart för dem som Havs- och vattenmyndigheten har föreskriftsrätt i (de stora sjöarna och havet upp till och med första definitiva vandringshindret).

Att tänka på

Läs igenom all lagstiftning så att du har en god orientering om vad som regleras i denna. Ha den sedan utskriven och med dig när du tillsynar så du snabbt kan kolla upp eventuella osäkerheter. Det är också bra att ha någon att ringa till som är bra på fisketillsyn när man blir

osäker. Så ha gärna kontakt med någon som varit tillsynsman ett längre tag tills du blivit varm i kläderna som tillsynsman. Gå även gärna parallellt med denne i början då du ska börja utöva tillsyn. Detta så att du får en uppfattning om hur man ska tillämpa reglerna.